

ÕPILASE TOETAMINE KOOLIS

Kooli ülesanne on tagada igale õpilasele tema individuaalsetest võimetest lähtuv jõukohane õpe ja areng.

Õpilase võimetekohast arengut koolis on võimalik toetada mitmel erineval viisil:

- toetades õpilase õpet tavaklassis, rakendades abiõpetajat;
- viies osaliselt õpet läbi õpirühmades või individuaalselt;
- osutades tugispetsialistide (eripedagoog, logopeed, psühholoog ja sotsiaalpedagoog) teenuseid;
- moodustades eriklasse erivajadustega õpilastele.

Õpilasele õppe korraldamine individuaalselt rühmas või eriklassis saab toimuda lapsevanema kirjalikul nõusolekul ja direktori otsuse alusel.

Õpetaja ülesanne on jälgida iga õpilase arengudünaamikat ja toimetulekut klassis, sh märgata teistest võimekamaid õpilasi ja neid, kelle õpijõudlus on madal.

- **jõukohastada õppevara ja töökorraldusi** (nt lihtsustab ülesannete juhiseid ja küsimusi, struktureerib neid; suunab õppeülesannete täitmisele väikeste etappide kaupa; lihtsustab õppematerjali ja õppetekste, toob esile olulise; lisab kontrollküsimusi teksti mõtteliste osade vahele; lubab õpilasel kasutada vastamisel rohkem valikvastustega tekste; võimekamatele annab keerukamaid ehk pingutust nõudvaid ülesandeid ja -materjali jms);
- **suunata kasutama** õppeprotsessis ja ülesannete lahendamisel abimaterjale (skeemid, reeglite, valemite või näidiste kogumikud, sõnaraamatud, teatmikud, vastavad arvutiprogrammid jms);
- **võimaldada õpilase töö- ja tähelepanuvõime langedes või väsimuse märkide ilmnemisel lühemaid õppesessioone** ja teha pikemaid pause õppetöös või anda lisaaega ülesande sooritamiseks;

- juhendada tunnis õpilast individuaalselt, anda eduelamust võimaldavat tagasisidet õpitegevusele, tunnustada pingutust ja positiivset suhtumist; võimaldada rahulikku keskkonda vastamiseks (individuaalne vastamine) jms.

Õpilastele, kellel tekivad õppetöös raskused, pakub õpetaja individuaalset lisaõpet ja tuge õppetundide väliselt.

Klassijuhataja ülesanne on toimiva koostöötasandi loomine kodu ja kooli vahel.

Korra aastas viib klassijuhataja õpilase ja vanemate osalusel läbi arenguveestluse õpilase individuaalsete eelistuste ja võimete väljaselgitamiseks, arvestamiseks ning toetamiseks.

Õpilase heaolu vähendavate ning ohustavate tegurite ja/või teavitab klassijuhataja HEVKO-t. Täida ja jälgib õpilase individuaalse arengu jälgimise kaarti.

HEVKO (haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija) on kooli direktori poolt määratud isik, kelle ülesanne on korraldada erivajadusega õpilase õppe ja arengu toetamiseks koolisisest meeskonnatööd ning koordineerida koolivälises võrgustikutöös osalemist (PGS § 46 lõige 1).

HEVKO selgitab välja õpilase õpet ja arengut takistavad asjaolud ning koordineerib õpilase juhtumipõhist koolisisest võrgustikutööd ja koostööd õpilase vanematega.

HEVKO hindab koostöös tugispetsialistide, lapsevanemate, õpetajatega õpilase haridusliku toe vajadust, arvestades õpilase toimetulekut õpikeskkonnas, sh tervisliku seisundi ja kasvukeskkonna mõjusid ning tuginedes läbiviidud hindamise tulemustele:

- teeb õpetajatele, direktorile ettepanekud edaspidise pedagoogilise töö korraldamiseks, sh koolis pakutava toe rakendamiseks või lisauuringute tegemiseks;

- teeb ettepanekuid kooli juhtkonnale erivajadustega õpilaste õppe arendustööks koolis, sh klasside, rühmade komplekteerimiseks;
- korraldab koostöös õppejuhiga tuge vajavate õpilaste õppe läbiviimist;
- juhendab ja nõustab õpetajat õpilasele individuaalse õppekava koostamisel ja individuaalse arengu jälgimise kaardi täitmisel;
- korraldab koostööd tuge vajavate õpilaste vanematega;
- juhendab ja nõustab õpetajaid ja koolipersonali tuge vajavate õpilaste toetamisel ning õppe korraldamisel;
- tagab koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega tuge vajava õpilase dokumentatsiooni järjepideva järgimise ning täiendamise;
- korraldab koostööd tugiteenuste pakkuja ja osutajatega;
- aktiveerib, teavitab ja nõustab õpilast ümbritsevat võrgustikku õpilase toetamiseks, vajadusel laiendab võrgustikku, kaasates spetsialiste väljast poolt kooli;
- hindab koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega rakendatava toe tulemuslikkust ning teeb ettepanekuid lapsevanematele ja vajaduse korral kooli direktorile edasisteks tegevusteks;
- juhendab ja järgib konfidentsiaalse info kasutamist ja hoidmist haridusasutuses.

HEVKO korraldab koostööd erinevate valdkondade spetsialistide ja huvigruppide vahel. **Osaleb koolivälises võrgustikutöös.**

Tugispetsialistid:

Eripedagoogi ülesanne on hinnata õpilase arengu- ja õpioskuste taset ja selgitada välja õpilase arengut mõjutavad ning takistavad tegurid ja õpivajadused.

Eripedagoog kogub andmeid õpilase arengu kohta, valib sobivad hindamisvahendid, -meetodid ja materjalid. Hindamise käigus selguvad õpilase omandatud ja kujunemisjärgus olevad oskused. Tulemuste

analüüsi põhjal selgitab eripedagoog välja õpilase õpitulemuste taseme ja toe vajaduse.

Eripedagoog dokumenteerib hindamise tulemused õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil.

Eripedagoog toetab õpilase tunnetus- ja õpioskuste arendamist individuaal- või rühmatundides, analüüsib arengudünaamikat ja rakendatud tugimeetmete tulemuslikkust, dokumenteerib tulemused.

Teeb kooli juhtkonnale ja õpetajale ettepanekuid vajalike õppevahendite ja -materjalide soetamiseks; vajadusel osaleb õppevahendite ja -materjalide loomisel. Vajadusel teeb ettepanekuid spetsialistide kaasamiseks väljastpoolt kooli ja soovitab täiendavaid uuringuid.

Informeerib ja nõustab õppetöoga toimetuleku toetamiseks õpilase arengulistest vajadustest õpilase vanemaid. Vajadusel teavitab kooli ja kohalikku kogukonda tugiteenustest ning osaleb piirkonna teema- ja infopäevade korraldamisel. Eripedagoog osaleb õpilast ümbritsevas koostöövõrgustikus, vajadusel suunab teiste erialaspetsialistide poole.

Logopeedi ülesanne on õpilaste hindamise käigus kommunikatsioonihäiretega õpilaste väljaselgitamine; hääle, kõne sujuvuse ning neelamise probleemide märkamise; suulise ja kirjaliku kõne arengu toetamine; sobiva suhtluskeskkonna soovitamine ning õpetajate ja lapsevanemate nõustamine õpilaste keele ja kõne arengu toetamisel. Lähtudes õpilase kõne erivajadusest, raskusastmest, võimetest, vajadusest ja keskkonnast valib tööks sobilikud meetodid ja vormid (rühmas või individuaalselt), teeb ettepanekud logopeedilise abi mahu ja sageduse määramiseks.

Logopeed arendab, taastab või kompenseerib õpilase kommunikatsioonivõimet, sealhulgas arendab õpilase sõnavara ning oskust kasutada keelelisi vahendeid, kujundab õpilase oraalmotoorseid oskusi ja täpsustab hääldust, kujundab hääle omadusi ja kasutusoskust, õpetab kõnetehnikaid kõne sujuvuse parandamiseks, võtab vajadusel

kasutusele kõnet toetava või asendava suhtlusvahendi. Koostöös õpetaja ja eripedagoogiga kujundab logopeed õpilase kirjaliku kõne oskusi.

Lähtudes õpilase kõne- ja keele erivajadustest nõustab ja juhendab õpetajaid sobivate keskkonnatingimuste loomisel ja kohandamisel, õppe- ja arendustegevuse planeerimisel ning läbiviimisel (individualiseerimine, sobilike meetodite, õppematerjali, abivahendite valik ja kohandamine) või individuaalse õppekava koostamisel.

Logopeed osaleb õpilast ümbritsevas koostöövõrgustikus, vajadusel suunab teiste erialaspetsialistide poole.

Koolipsühholoogi ülesanne on hinnata õpilase psühhosotsiaalset arengut ja õppeprotsessis toimetulekut mõjutavaid tegureid (psüühilised protsessid, isiksuse omadused, emotsionaalne seisund, vaimse tervise probleemid, suhtlemis- ja käitumisoskused). Koolipsühholoog nõustab õpilast isikliku elu, õppetööga ning vaimse tervisega seotud probleemidega toimetulekul, tunnetusprotsesside, vaimsete võimete, käitumis- ja suhtlemisoskuste arendamisel ning õpi- ja karjäärivalikute tegemisel.

Koolipsühholoog osaleb õpilast ümbritsevas koostöövõrgustikus ja kaasab vajadusel ise teisi tugispetsialiste. Vajadusel koolipsühholoog nõustab lapsevanemaid õpilase arengut, õppimist ja käitumist puudutavatel teemadel ning õpetajaid ja teisi koolitöötajaid õpilase vajadusi arvestava arengu- ja õpikeskkonna kujundamise küsimustes. Annab soovitusi sobivate sekkumiste osas, hindab sekkumiste mõju, vajadusel kavandab muutusi. Koolipsühholoog viib nõustamisi ja sekkumisi läbi individuaalselt või grupis. Osaleb ennetustegevuses, teeb kogukonnas erialast teavitustööd. Koolipsühholoog kasutab õpilase arengu ja toimetuleku hindamiseks kaasaegseid ja tõendus põhiseid meetodeid (testimist, vaatlemist, vestlust, küsimustikke, struktureeritud või poolstruktureeritud intervjuud), mille kasutamiseks on tal vastav väljaõpe. Koolipsühholoog analüüsib saadud tulemusi dokumenteerib töötulemusi vastavalt õigusaktides sätestatule ja haridusasutuse töökorrale. Lähtudes

õpilase vajadustest ja hindamistulemustest kavandab edasised sekkumised. Kriisisituatsioonis tegutseb koolipsühholoog vastavalt oma väljaõppele ja kooli kriisiplaanile. Kriisisituatsiooni järgselt jälgib koolipsühholoog riskigruppi kuuluvaid õpilasi, koolipersonali ja toetab neid kriisisituatsioonist väljatulemisel ning oskab soovitada täiendavat tuge/abi.

Sotsiaalpedagoogi ülesanne on õpilase sotsiaalsete oskuste hindamine ning tema eakohast tegutsemisvõimet takistavate tegurite analüüsimine, õpilase suhtlemisoskuse ja sotsiaalse pädevuse kujundamine ja toetamine; koolis esilekerkivate õpilaste sotsiaalsete ja koolikohustuse täitmist takistavate probleemide kaardistamine, nende ennetus- ja lahendustegevuste koordineerimine. (lisasime määruse teksti) on tegelemine õpilastega, et leevendada ja ennetada sotsiaalse tõrjutuse ilminguid ning korraldada preventiivset tööd. Koostöös õpilase, õpetajate ja lapsevanematega selgitab sotsiaalpedagoog välja esile kerkinud sotsiaalsed ja koolikohustuse täitmist takistavad probleemid, analüüsib hariduse omandamist ja eakohast tegutsemisvõimet takistavaid tegureid ning koordineerib nende ennetus- ja lahendustegevusi.

Hindamise ja analüüsi tulemusi arvestades koostab sotsiaalpedagoog tegevusplaani õpilase suhtlemisoskuse ja sotsiaalse pädevuse kujundamiseks ning määratleb erinevatel tasanditel olemasolevad abi- ja tugivõimalused. Sotsiaalpedagoogi ülesanne on vajadusel õpetada ja mudeldada õpilasele erinevaid toimetulekustrateegiaid sh sotsiaalsete oskuste ja eneseregulatsiooni arengut toetavaid tegevusi, vajadusel koostada käitumise tugikava, toetamaks õpilase käitumis- ja suhtlemisoskusi, tunnetusprotsesse, sotsiaalset pädevust ning füüsilist, vaimset ja emotsionaalset tervist.

Sotsiaalpedagoog analüüsib ja dokumenteerib töötulemusi vastavalt õigusaktides sätestatule ja haridusasutuse töökorrale

Sotsiaalpedagoog tagab õpilase huvide kaitse ning juhendab ja nõustab õpetajaid ja lapsevanemaid sobiliku ja õpilast toetava õpi- ja

arengukeskkonna kujundamisel, sekkumiste rakendamisel ning probleemilahenduste teemadel. Sotsiaalpedagoog sekkub konfliktiolukorda, selgitab välja konflikti põhjused ning korraldab lepitus- ja vahendustegevusi. Sotsiaalpedagoog osaleb õpilast ümbritsevas koostöövõrgustikus ja kaasab vajadusel teisi tugispetsialiste

Tugipersonali koosseisu võib vastavalt vajadusele lisada teisi õpilase toetamiseks sobilikke isikuid – abiõpetajaid, õpetaja abisid, tugiisikuid.

Abiõpetaja kuulub pedagoogilise personali hulka, kelle ülesandeks on koostöös õpetajaga toetada õppija arengut, aitamaks õpilasel saavutada püstitatud õpitulemusi, sh abistab tuge vajavaid õpilasi kogu rühma või klassiga läbiviidavas töös õpetaja ja/või tugispetsialisti eelneval juhendamisel.

Abiõpetaja kaasamise tulemusena luuakse õppimist ja arengut toetav õpikeskkond kõikidele õpilastele, sh erivajadustega õpilastele, et omandada riiklikus õppekavas või õpilasele koostatud individuaalses õppekavas ettenähtud õpitulemused.

Abiõpetaja rakendamine võimaldab kaasata erivajadusega õpilasi õppeprotsessi ja töötada õpitulemuste saavutamiseks kogu rühma ja klassiga korraka. Abiõpetaja rakendamine toimub koosõpetamise põhimõttel vastavalt olukorrale, milles tavarühma ja -klassi kaasatud õpilased vajavad täiendavat tuge õppetegevuses. Abiõpetajat kaasatakse eeskätt nendes õppetundidesse ja -tegevustesse, kus vajadus erivajadusega õpilase toetamise järele on kõige suurem tulenevalt õppeaine keerukusest, samuti õppe diferentseerimisel ning kohandamisel.

abiõpetaja peamised ülesanded:

- abistada õpetajat teise õpetajana õppetunnis töös erivajadustega õpilasega;

- osaleda koos õpetajaga ja koolis töötavate tugispetsialistidega õppetegevuse kavandamisel;
- kujundada õpilaste arengut toetavat õpikeskkonda, sh toetada koostöötahte ja -oskuste ning positiivsete suhete kujunemist õpilaste vahel;
- valmistada ette õppe- ning kasvatustegevusteks vajalikke alternatiivseid õppematerjale õpilasele, kellele rakendatakse diferentseeritud või kohandatud õpet;
- abistada tuge vajavat õpilast õppeülesannete sooritamisel;
- jälgida ja anda tagasisidet õpetajale kogu klassi ja rühma, sh tuge vajavate õpilaste õppeprotsessis tekkinud raskustest ja muudest probleemidest, õpilaste omavahelistest suhetest, aga ka saavutuste, õpilaste arengu ja edusammude kohta;
- abistada õpetajat koolivälistel üritustel ja õppekäikudel.

Õpetaja abi on tehniline ja korralduslik töötaja, kelle ülesandeks on õpetaja abistamine, sh õpilast toetava õpi- ja kasvukeskkonna loomisel, sh materjalide ettevalmistamisel, paljundamisel, jagamisel, järelvalve korraldamisel. Õpetaja abil ei pea olema pedagoogilist ettevalmistust.

Kooli tervishoiutöötaja ülesanne on teostada profülaktilisi läbivaatusi I, III, VII ja XI klassi õpilastele, sh teha koostööd õpilase hambahaiguste ennetamiseks, perearstile ennetavatele tervisekontrollidele suunamiseks.

Kooli tervishoiutöötaja:

- jälgib õpilase tervislikku seisundit;
- kujundab tervislikku eluviisi õpilaste seas;
- ennetab õpilaste haigestumist ja krooniliste haiguste väljakujunemist;
- jälgib meditsiiniliselt põhjendatud õppekoormuse rakendamist ja tervisliku keskkonna loomist;

- osutab vajadusel vältimatut abi.

TUGIISIK

Õpilase erivajadustest tingitud personaalne abistamine koolis arendus- ja õppeprotsessis osalemisel võib olla korraldatud nii haridusasutuse tugipersonali kui ka tugiisikuteenuse kaudu.

Õpilasega töötav tugiisik:

- õpetab õpilast enda eest hoolitsema;
- julgustab igapäevaelus toime tulema;
- aitab kaasa sotsiaalsete suhete ning kontaktide loomisele ja arendamisele;
- aitab kaasa õpilase tööoskuste arendamisele ja tööharjumuse kujundamisele;
- abistab ning juhendab õpilast haridusasutuses arendus- ja õppeprotsessis osalemisel;
- loob turvalise keskkonna;
- aitab luua tingimused võimalikult iseseisvaks toimetulekuks.

Koolis õpilast juhendav ja abistav tugiisik kaastakse õpilast toetavate spetsialistide (õpetajad, tugipersonal jt) võrgustikku. Võrgustiku koostöös täpsustatakse erinevate osapoolte ootused koostööle ning määratletakse rollid (kohustused, vastutus, õigused, vajalikud ajamäärad jms). Ühiselt arutatakse läbi ootused koostööle, määratletakse tugiisiku roll meeskonnaliikmena, lepib kokku tööülesanded, vastutus ja õigused. Õpetaja või HEVKO teavitab tugiisikut õpilase individuaalses õppekavas või arenguveestlusel kokku lepitud olulistest eesmärkidest ja tegevustest. Tugiisik toetab õpilast õppeprotsessis (kuulab õpetaja korraldusi ja juhendab vajadusel), ta ei vastuta õpilase õppeprotsessi korralduse ja õpitulemuste eest.

Tugiisikuteenuse pakkumisel **tuleb arvestada**, et:

- õpilase tugiisik tegeleb ainult lepingu alusel määratud õpilase (kokkulepitud tingimustel) toetamisega ning ta ei saa samal ajal pakkuda tugiisikuteenust kahele või enamale õpilasele;
- õpilane kaasatakse kõikidesse ea- ja jõukohastesse tegevustesse ning tugiisikuteenusel olevat õpilast ei eraldata eakaaslaste tegevusest tema erivajaduse tõttu;
- juhul kui õpilane vajab tegevustest, sh kollektiivist eemaldamist, tegutseb tugiisik eelnevalt võrgustiku koostöös kokkulepitud tegevuskava alusel;
- tugiisikul puudub õigus täita õpetajaabi või abiõpetaja rolli, ta ei tohi tugiisikuteenust pakkudes juhendada õppeprotsessis rühma või klassi.

Õpilasele on võimalik pakkuda, kas [üldist](#), [tõhustatud](#) või [erituge](#).

Üldise toe vajaduse selgitab välja ja sekkumisi rakendab kool. Üldist tuge võivad vajada eelkõige riikliku õppekava alusel õppivad õpilased, kellel on ilmnenud raskused koolikohustuse täitmisel või mahajäämus õpitulemuste saavutamisel. Sekkumist võib pakkuda ka ennetava meetmena.

Üldise toe vajadus võib tuleneda õpilase kergemast suulise ja/või kirjaliku kõne

probleemist või ajutisest õpiraskusest, mis võib olla tingitud tervislikust seisundist, sh haigestumisest ja sellega kaasnevast pikemaajalisest puudumisest või traumast, sh psüühilisest või sotsiaalmajanduslikust eriolukorrast jms.

Üldise toe rakendamisel tagatakse õpilasele ajutiselt või perioodiliselt individuaalne lisajuhendamine, tugispetsialistide teenuse kättesaadavus ning vajadusel õpiabitunnid - tulenevalt toe vajaduse eripärast kas individuaalselt või rühmas. (PGS § 46 lõige 5).

Juhul, kui õpilase hariduslik erivajadus tuleneb tema andekusest, koostatakse õpilasele individuaalne õppekava ning tagatakse täiendav juhendamine

Tõhustatud tuge rakendatakse õpilasele, kes püsiva õpiraskuse, terviseprobleemi või puude tõttu vajab kas õpet eriklassis või pidevat tugispetsialistide teenust koos vähemalt ühega järgnevatest: individuaalne õppekava, osajaga õpet individuaalselt või rühmas, pidev individuaalne tugi klassis toimuva õppetöö ajal.

Erituge rakendatakse õpilasele, kes raske ja püsiva psüühikahäire, intellekti-, meele- või liitpuude tõttu vajab vähemalt ühte järgnevatest:

a) puudespetsiifilist õppekorraldust ning pidevat tugispetsialistide teenust lõimituna sotsiaal- ja/või tervishoiuteenustega

b) osajaga õpet individuaalselt või rühmas või pidevat individuaalset tuge klassis või õpet eriklassis.

Toe rakendamise perioodil jälgivad kõik õpilasega tegelevad õpetajad ja tugispetsialistid õpilase arengudünaamikat ja igakülgset toimetulekut ning dokumenteerivad kogutud info õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil.

Õpiabitunde viiakse läbi individuaalselt või rühmades eelkõige õpilastele,

- kelle suuline ja kirjalik kõne arenevad eakohasega võrreldes aeglasemalt või raskendatult ning kellel esinevad raskused lugema õppimisel, lugemisel ja tekstiloomel, raskused kirjutama õppimisel ja kirjutamisel, raskused arvutama õppimisel, arvutamisel;
- kellel on raske keskenduda, mõista ja meelde jätta kuuldot, nähtut või loetut, leida ja välja tuua olulist, mõista tööjuhendeid ning neid täita, leida ja luua seoseid õpitu vahel ning kasutada õpitud uutes

olukordades, organiseerida oma vaimset tegevust: orienteeruda ülesandes, järjestada osatoiminguid, teostada enesekontrolli ja hinnata tehtut jms;

kellel on emotsionaal- ja/või käitumisraskused, s.o. raskused isiksuse arengul või tervisliku seisundi häired

Õpiabirühm moodustatakse erivajadustega õpilaste õppe koordineerija ettepanekul direktori käskkirjaga.

Õpiabitundide tõhusust hinnatakse õpilasega tegelevate spetsialistide meeskonna ja aineõpetajate poolt vähemalt kord poolaastas ning tulemused fikseeritakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil.

ÕPITULEMUSTE VÄHENDAMINE JA ASENDAMINE

Riiklikus õppekavas sätestatud õpitulemuste vähendamist rakendatakse õpilastele, kelle puhul on välistatud intellektipuue, kelle vaimne võimekus on eakohane või piirialane, ent kelle toimetulek õppetöoga (ühes või mitmes õppeaines) pole siiski eakohasel tasemel. Raskuste põhjuseks võivad olla teatud psüühilised eripärad, kõne - ja keeleprobleemid, vähene õppekeele valdamine, püsivad terviseprobleemid, piirialased vaimsed võimed, sotsiaal- majanduslikud tegurid. Õpitulemuste vähendamise soovitus teeb kooliväline nõustamismeeskond lähtudes õpilase kohta eelnevalt tehtud pedagoogilise, psühholoogilise ja vajadusel meditsiinilise uuringu tulemustest. Soovitus rakendamise aluseks on koolivälise nõustamismeeskonna otsus ja vanema kirjalik taotlus.

Vähendamine toimub üldjuhul põhiainete kaudu, kuid võib mõjutada ka teisi õppeaineid.

Näiteks vähene õppekeele valdamine mõjutab enamikke õppeaineid.

Õpitulemuste vähendamisega eesti keeles võib kaasuda õpitulemuste vähendamine võõrkeeltes ja loodusainetes.

Õpitulemuste vähendamisega matemaatikas võib kaasuda õpitulemuste vähendamine füüsikas ja keemias.

Õpitulemuste vähendamisel võetakse arvesse lapse reaalseid teadmisi antud õppeaines ning peetakse silmas lähimat arengutsooni ehk seda, mis on lapsele jõukohane õpetaja abiga (kaasa arvatud abivahendid).

Õpitulemuste vähendamisel koostatakse õpilasele individuaalne õppekava ning vastavalt vajadusele rakendatakse teisi tugimeetmeid (tugiõpe, diferentseeritud hindamine jms, eripedagoogi, logopeedi, sotsiaalpedagoogi teenus). Oluline on hinnata ja arvestada õpilase arengudünaamikat.

VÄHENDATUD ÕPITULEMUSED VÕRRELDES RIIKLIKUS ÕPPEKAVAS SÄTESTATUGA.

Õppekavas tehakse kohandusi vastavalt õpilase võimetele, arvestades jõukohasuse printsiipi.

pädevused, oskused 1.-2. klassis

Eesti keel

1. klassi lõpuks õpilane:

- 1) mõistab, koostab (tegevuse, pildi ja/või skeemi alusel) ning kasutab lihtlauset (3–4 sõna)
- 2) määrab sõnade järjekorra 3–4-sõnalises lauses
- 3) kasutab elementaarseid viisakusväljendeid
- 4) häälib kuni 5-häälikulisi sõnu
- 5) tunneb suuri ja väikseid trükitähti, kirjutab väikseid kirjatähti
- 6) loeb veerides 1–3-silbilisi sõnu, lihtsamaid lauseid ja vähe laiendatud lihtlauseid, saab aru loetu tähendusest (oma kogemuste piires).

2. klassi lõpuks õpilane:

- 1) kõneleb õpetaja suunamisel oma tegevusest (3–4 lausega)
- 2) loeb õpitud teksti lühikeste sõnade või kõnetaktide kaupa
- 3) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid, järjestab sisu järgi pildiseeria, vastab küsimustele lause ja/või lõigu sisu kohta valiklugemise abil
- 4) taastab lühiteksti abivahendeid kasutades (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused)
- 5) muudab ja määrab abivahendi abil 1–2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkust

6) kirjutab analüüsitud 1–2-silbilise sõna häälikkoostist moonutamata.

Matemaatika

1. klassi lõpuks õpilane:

- 1) opereerib hulkadega (oskab hulki võrrelda, võrdsustada ja ühendada ning eraldada osahulka)
- 2) nimetab, kirjutab ja võrdleb arve 10 piires;
- 3) teab arvude koostist 10 piires
- 4) liidab ja lahutab 10 piires
- 5) sooritab ja kommenteerib esemete hulga suurust muutvaid tegevusi (+, -, =)
- 6) teab geomeetriliste kujundite ring, kolmnurk, nelinurk nimetusi

2. klassi lõpuks õpilane:

- 1) moodustab abivahendeid kasutades arve 1–20;
- 2) määrab arvu koha naturaalarvude reas (20 piires);
- 3) loeb ja kirjutab arve 1–20;
- 4) loeb, kirjutab ja lahendab liitmis- ja lahutamisvõrdusi 20 piires (järku ületamata);
- 5) eristab ajasuhteid eile, täna ja homme
- 6) määrab aega täistundides;
- 7) nimetab nädalapäevade ja aastaegade nimetusi õiges järjekorras

Loodusõpetus

1. klassi lõpuks õpilane:

- 1) lahendab õpitud ülesandeid koostöös õpetajaga (värvimis-, sobitus-, valikülesandeid jt)
- 2) keskendab õpetaja (täiskasvanu) suunamisel tähelepanu vaatlusobjektile
- 3) orienteerub kodus, koolis ja kooliteel (täiskasvanute abil)
- 4) eristab õpitud taimi, loomi, linde ja loodusnähtusi, õpetaja küsimustele toetudes kirjeldab neid 2–4-sõnalise lausega

- 5) nimetab õpitud kodu- ja metslinde, taimi, nende kuuluvusrühma (piltide rühmitamine)
- 6) nimetab aastaaegu, nende järjestust ja aastaegadele iseloomulikke loodusnähtusi.

2. klassi lõpuks õpilane:

- 1) täidab tuttavaid verbaalselt esitatud ühe- ja kaheosalisi tööjuhiseid valdavalt iseseisvalt
- 2) nimetab, rühmitab kodukoha elusa ja eluta looduse objekte ja toob esile nende iseloomulikud tunnused (õpetaja abiga või küsisõnade toel)
- 3) võrdleb vaadeldavaid objekte 2–3 tajutava tunnuse põhjal (õpetaja suunamisel)
- 4) iseloomustab loodusvaatlustes nähtut (tugisõnadele toetudes)
- 5) keskendab õpetaja (täiskasvanu) suunamisel tähelepanu vaatlusobjektile; teeb lihtsamaid loodusvaatlusi (õpetaja suunamisel); iseloomustab loodusvaatlustes nähtut (tabeli alusel, tugisõnadele toetudes)
- 6) kirjeldab peamisi aasta jooksul toimuvaid rütmilisi muutusi elus ja eluta looduses

EESTI KEEL

3. klassi lõpuks õpilane:

1. võrdleb ja kirjeldab kahte tuttavat objekti tajutavate tunnuste alusel;
2. muudab ja määrab graafilistele orientiiridele toetudes veaohtrike häälikute pikkust üksikhäälikutest koosnevates sõnades;
3. kirjutab ära kirjas 1–2-silbilisi sõnu (originaalteksti täiendavalt vaatamata);
4. loeb õpitud teksti valdavalt sõnade kaupa;
5. leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele (sh annab hinnangu tegevusaktile);

4. klassi lõpuks õpilane:

1. analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil;
2. kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu;
3. loeb õpitud teksti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke;
4. loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval;
5. annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu.

5. klassi lõpuks õpilane:

1. mõistab õpitud koond- ja liitlausete liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunatult moodustada;
2. kirjutab õigesti lihthäälikutest koosnevaid sõnu;

3. kirjutab häälikuühenditega sõnu pärast analüüsi õigesti;
4. täidab valiklugemise ülesandeid, lugedes õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt;
5. leiab tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, osaleb lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel, pealkirjastab lõike;

6. klassi lõpuks õpilane:

1. moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;
2. kirjutab sõnu õigesti, kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid, teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust;
3. loeb õpitud teksti kõne tempos ladusalt sisule vastava tooniga, täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelisi ülesandeid;
4. taastab tekstilõikude sisu (valikjutustamine), valib ja kasutab jutustamiseks abivahendeid;
5. kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel;

7. klassi lõpuks õpilane:

1. mõistab ja kasutab suunatult eri suhteid väljendavaid kaheosalisi liitlauseid;
2. kasutab sõnade käände- ja pöördvorme;
3. kasutab õpitud ortograafiareegleid õpetaja suunamisel;
4. täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelisi ülesandeid;
5. koostab pärast ühist ettevalmistust kavale, tugisõnadele või sõnaühenditele toetudes lühikese kirjaliku ümberjutustuse.

8. klassi lõpuks õpilane:

1. tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab tuletisi;
2. moodustab pöörd- ja käändevorme;
3. koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse;
4. kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töödes;
5. koostab õpitud tarbekirja (näidise järgi).

Põhikooli lõpetaja:

1. tunneb lausete eri tüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid teabe hankimisel ja sõnastamisel;
2. kasutab tekste ja teatmikke teabe hankimiseks;
3. koostab õpitud tarbekirja liike;

4. valdab elementaarseid teadmisi grammatikast: sõnaliigid, käänamine ja pööramine, liht-, koond- ja liitlaused, sõnamoodustus;
5. järgib kirjutamisel tähekasutusreegleid ja peamisi ortograafiareegleid, leiab ja parandab õigekirjavigu.

VÕÕRKEEL

5. klassi lõpuks õpilane:

1. vastab lühikestele väga lihtsatele küsimustele õpitu ulatuses; oskab esitada väga lühikesi lihtsaid küsimusi;
2. oskab teha ära kirja võõrkeelsetest tekstidest;
3. oskab kirjutada oma isikuandmeid;

Taotletavad õpitulemused 5. klassi lõpuks osaoskuse ti Kuulamine, lugemine, rääkimine ja kirjutamine A1.1

6. klassi lõpuks õpilane:

1. saab aru õpitud sõnadest ja lühikestest lausetest;
2. reageerib adekvaatselt lihtsatele küsimustele ja korraldustele;
3. mõistab lihtsaid sagedamini esinevaid väljendeid ja sõnu sisaldavaid tekste;
4. kasutab õpitud sõnu ja väljendeid oma (küsimuste esitamine, küsimustele vastamine) vajaduste väljendamiseks;
5. suudab kirjutada lühikesi lauseid ja fraase enda ja oma lähima ümbruse kohta.

7. klassi lõpuks õpilane:

1. saab aru lihtsatest kirjalikest tekstidest, mis on seotud igapäevaelu ja vajadustega;
2. oskab suuliselt lühidalt tutvustada ennast ja oma lähiümbrust;
3. suudab alustada ja lõpetada lühivestlust õpitud teemade piires; osaleda lühidialoogis õpitud sõnavara ja lausemallide piires;
4. oskab näidise järgi lühikesi kirjeldavaid tekste koostada

Taotletavad õpitulemused 7. klassi lõpuks osaoskuse ti Kuulamine, lugemine, rääkimine ja kirjutamine A1.2

8. klassi lõpuks õpilane:

1. saab õpitud temaatika piires aru lühidialoogidest ja tekstidest;
2. saab aru lühikestest lihtsatest tekstidest (nt postkaardid, teeviidad, teated, sõnumid) ja leiab neist vajaliku teabe;
3. osaleb lihtsates lühikestes igapäevaelulistest suhtlussituatsioonides;
4. saab aru olulisest teabest olmetekstides (menüü, juhendid, lihtsamad küsimustikud);

5. kirjeldab suuliselt oma tegevusi igapäevaelulistes situatsioonides.

Põhikooli lõpetaja:

1. on omandanud esmased teadmised õpitava keele maa(de) kultuurist;
2. saab aru lihtsatest dialoogidest, väga lühikestest juttudest, teadetest ja sõnumitest tuttavatel teemadel, mis on seotud igapäevaeluga;
3. loeb sageli kasutatava sõnavaraga lühikesi tekste ja faktilist infot sisaldavaid tekste (nt kuulutused, isiklikud kirjad), leiab tekstis sisalduvat infot;
4. tutvustab suuliselt ennast, oma huvisid ja oma pereliikmeid, kirjeldab lähiümbrust ja tegevusi õpitud sõnavara ja lausemallide piires;
5. kirjutab lühikesi ja lihtsaid tekste: erinevat tüüpi sõnumeid, kirjeldusi, minevikus toimunud tegevusi, kirjeldab oma tundeid ja arvamusi.

Taotletavad õpitulõemused põhikooli lõpuks osaoskusesti: Kuulamine, lugemine, rääkimine ja kirjutamine: A.2.1.

MATEMAATIKA

3. klassi lõpuks õpilane:

1. liidab ja lahutab arve arve 100 piires;
2. eristab naturaalarve nimega arvudest;
3. määrab kellaega täis- ja pooletunnise täpsusega; aega kalendri järgi päevades;
4. joonestab sirglõigu etteantud mõõdu järgi;
5. analüüsib ja lahendab ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid (õpetaja abiga);

4. klassi lõpuks õpilane:

1. liidab ja lahutab 100 piires kirjaliku arvutamise võtet kasutades;
2. teab korrutamise ja jagamise tabelit;
3. määrab tehete järjekorra kahe- ja kolmetehtelistes avaldistes;
4. teab nurkade liike (täis-, nüri-, teravnurk), joonestab joonlaua abil nurki (täis-, terav-, nürinurk);
5. koostab ja lahendab skeemi järgi ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid (koostöös õpetajaga);

5. klassi lõpuks õpilane:

1. liidab ja lahutab kirjalikult arve 1000 piires;
2. korrutab ja jagab suuliselt ja kirjalikult ühekohalise arvuga 1000 piires;
3. leiab puuduva tehtekomponendi 1000 piires (nelja aritmeetilise tehete ulatuses);
4. märgib skemaatiliselt lihtmurde, oskab neid lugeda ja kirjutada;

5. lahendab näidise eeskujul kahetehtelisi tekstülesandeid; vormistab ülesande kirjalikult;

6. klassi lõpuks õpilane:

1. korrutab ja jagab kirjalikult neljakohalist arvu ühekohalise arvuga 10 000 piires;
2. leiab puuduva tehtekomponendi, kasutades nelja aritmeetilist tehet 10 000 piires;
3. liidab ja lahutab ühenimelisi murde, leiab ühte ja mitut osa arvust;
4. liidab ja lahutab kümnendmurde;
5. teisendab, liidab ja lahutab nimega arve kirjaliku arvutamise võtet kasutades;

7. klassi lõpuks õpilane:

1. teostab nelja aritmeetilist tehet 100 000 piires;
2. teisendab liigmurru segaarvuks ja segaarvu liigmurruks, taandab murde;
3. leiab terviku tema osa järgi;
4. teostab nelja aritmeetilist tehet kümnendmurdega, korrutab ja jagab kümnendmurde ühekohalise arvuga ja täiskümnetega;
5. leiab aritmeetilist keskmist;

8. klassi lõpuks õpilane:

1. teostab nelja aritmeetilist tehet 1 000 000 piires;
2. liidab ja lahutab ühenimelisi murde, segaarve, kümnendmurde;
3. korrutab ja jagab harilikke murde ja kümnendmurde kahekohalise naturaalarvuga, leiab tervikut osa järgi;
4. leiab aritmeetilist keskmist;
5. sooritab tehteid nimega arvudega (ka kümnendmurdudena väljendatult);
6. arvutab valemi ($S = a \cdot a$; $S = a \cdot b$) abil pindala; teab pindalaühikuid

Põhikooli lõpetaja:

1. teostab nelja aritmeetilist tehet kahekohalise arvuga 1 000 000 piires ja leiab puuduva tehtekomponendi;
2. määrab tehete järjekorra nelja- ja viietehtelistes ülesannetes;
3. teisendab hariliku murru kümnendmurruks ja vastupidi, korrutab ja jagab kümnendmurdu kahekohalise arvuga;
4. väljendab protsente kümnendmurdudena ja vastupidi, leiab protsenti arvust ja arvu protsendi järgi;
5. arvutab ruudu ja ristküliku ümbermõõdu ning pindala; arvutab kuubi ja risttahuka ruumala kas mõõtmisel saadud või etteantud andmete järgi;
6. loeb ring-, tulp- ja joondiagramme;

LOODUSÕPETUS

3. klassi lõpuks õpilane:

1. eristab ja nimetab tundmaõpitud taimi, loomi, linde nii looduses kui ka pildil; määratleb nende kuuluvusrühma;
2. kirjeldab õpitud loomade ja lindude välimust ja nende elutegevuse seost aastaajaga (kuni 5- sõnaliste lihtlausetega);
3. loetleb kuude nimetusi ja teab nende järgnevust;
4. nimetab aastaegadele omaseid tunnuseid eluta looduses, taime- ja loomariigis; ilmastikus;
5. nimetab meie metsades kasvavaid leht- ja okaspuid ning nende mõningaid kasutusvõimalusi.

4. klassi lõpuks õpilane:

1. viib iseseisvalt läbi lihtsamaid loodusvaatlusi ja täidab vastavat tabelit (juhendamisel);
2. teab looduse jagunemist elus ja eluta looduseks, nende omavahelist seost;
3. loetleb taimede eluks vajalikke tingimusi;
4. nimetab ja toob näiteid õhu, vee ja mulla peamistest omadustest;
5. nimetab vee ja õhu saastumise olulisi põhjusi ja saastumise vältimise/vähendamise võimalusi;

5. klassi lõpuks õpilane:

1. tunneb ära iseloomulike tunnuste järgi ja oskab nimetada kodukoha veekogusid, pinnavorme, asulaid;
2. leiab kaardilt Eesti ja näitab kodukoha asukohta Eesti kaardil;
3. nimetab ja näitab kaardil põhiilmakaari;
4. tunneb ära ja nimetab kodukoha metsa, sood, põldu, veekogu, maavarasid;
5. kirjeldab joonise või mudeli ja tugisõnade toel inimese elutähtsate organite põhifunktsioone.

6. klassi lõpuks õpilane:

1. loeb lihtsaid plaane ja kaarte; koostab plaane (abiga);
2. tunneb ära pinnavormide kujutised füüsilisel kaardil, teab pinnavormide olulisi tunnuseid; eristab jõge, järve, merd, saart, poolsaart;
3. täidab ja kirjeldab abiga õppejooniseid ja skeeme, mis võimaldavad mõista õppeinfos sisalduvaid seoseid (nt õppejoonis: vee ringkäik looduses);
4. kirjeldab vett erinevas olekus ja toob välja vee oleku muutumise tingimused ning mõistab vee tähtsust inimese elus;

5. teab õhu tähtsamaid omadusi; loeb, märgib ja mõõdab vee ning õhu temperatuuri.

7. klassi lõpuks õpilane:

1. teab, millest sõltuvad Eesti ilmastikutingimused;
2. põhjendab mulla ja selle kaitsmise vajadust;
3. nimetab Eesti peamisi põllumajandus- ja tööstusharusid ning valmistatavat toodangut;
4. kirjeldab keemiliste ainete mõju taimedele ja loomadele (väetamine, reostamine);
5. põhjendab loodusvarade säästliku kasutamise vajalikkust.

8. klassi lõpuks õpilane:

1. leiab teavet kaartidelt ja atlastest; näitab kaardil ja nimetab ning kannab õpitud objektid/piirkonnad kontuurkaardile;
2. rühmitab elusorganisme erinevatel alustel, toob näiteid erinevate organismide omavahelistest seostest looduses;
3. nimetab eriliigilisi valgusallikaid ja selgitab nende olulisi tunnuseid;
4. kirjeldab joonise põhjal Päikesesüsteemi ehitust;
5. kirjeldab kehade vastastikust mõju ja jõudude rakendumist ning toob nende kohta näiteid igapäevaelust.

Põhikooli lõpetaja:

1. iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi (plaani toel) objekte/piirkondi, toob näiteid looduskomponentide vaheliste ning keskkonna ja inimtegevuse vaheliste seoste kohta; esitab teavet kaasõpilastele;
2. eristab ja nimetab joonisele/mudelile toetudes inimkeha elundeid-elundkondi ning kirjeldab nende funktsioone;
3. kirjeldab-selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus;
4. kirjeldab olmes kasutatavate lihtsa tööpõhimõttega seadmete toimimist, käsitseb ohutult olmes kasutatavaid mõõteriistu;
5. toob näiteid elektritarvitite kasutamise kohta igapäevaelus, selgitab kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid;
6. mõistab elukeskkonda säästva suhtumise vajalikkust; kirjeldab keskkonna säästmise võimalusi.

LIHTSUSTATUD ÕPE

Põhikooli lihtsustatud riiklikku õppekava rakendatakse kerge intellektipuudega õpilastele koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel ja vanema kirjalikul nõusolekul. Lihtsustatud õppel olevad õpilased võivad õppida eriklassis või olla kaasatud tavaklassi. Kõigile tavaklassi kaasatud lihtsustatud õppel olevatele õpilastele koostatakse individuaalne õppekava. Individuaalse õppekava koostamisel lähtutakse Põhikooli lihtsustatud riiklikust õppekavast ja seal toodud õpitulemustest ning tunnijaotuskavast. Lapse õpetamisel rakendatakse temale sobilikke eripedagoogilisi meetodeid ja kasutatakse jõukohast õppevara.